

بسم الله الرحمن الرحيم

ترتیب

نگارش:

ژنرال میرزاتقی خان کاشانی

به همراه:

دارالفنون

تحتین نظام نامه‌ی مدرسه ایرانیان

با مقدمه و تصحیح و توضیح:

اسفندیار معتمدی

سرشناسه: کاشانی، تقی‌بن محمد هاشم، ۱۲۵۶ - ۱۳۱۹ ق.
 عنوان و نام پدیدآور: تربیت: به همراه دار الفنون نخستین نظام نامه مدرسه ایرانیان
 مشخصات نشر: تهران: موسسه فرهنگی مدرسه برهان (انتشارات مدرسه)، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری: ۱۵۲ ص.
 شابک: 978-964-08-0907-5
 وضعیت فهرست نویسی: فبیای مختصر
 یادداشت: <http://opac.nlai.ir>: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی:
 قابل دسترسی است
 شناسه افزوده: معتمدی، اسفندیار، ۱۳۱۷ - مصحح
 شناسه افزوده: موسسه فرهنگی مدرسه برهان (انتشارات مدرسه)
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۴۹۳۱۱

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
 وزارت آموزش و پرورش

تربیت

نگارش: ژنرال میرزا تقی خان کاشانی
 با مقدمه و تصحیح توضیح: اسفندیار معتمدی
 طراح گرافیک: شیرین اسکویی
 چاپ اول: ۱۳۹۴
 تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
 لیتوگرافی: خاورمیانه
 چاپ و صحافی از: چاپ خجسته
 قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال
 حق چاپ محفوظ است
 شابک ۵ - ۰۹۰۷ - ۰۸ - ۹۶۴ - ۹۷۸
 ISBN 978-964-08-0907-5

نشانی: تهران: خیابان سپهبد قرنی، نرسیده به پل کریمخان زند، کوچه شهید محمود حقیقت‌طلب، شماره ۸
 تلفن: ۸۸۸۰۰۳۲۴-۹ دورنویس (فاکس): ۸۸۹۰۳۸۰۹
www.enma.ir
info@enma.ir

۵ پیشگفتار

۷ فصل اول میرزا تقی خان کاشانی و آموزش و پرورش جدید

روز شمار زندگی ۷ * زندگی نامه ۸ * آثار و خدمات ۹ * انتشار روزنامه ۱۰ * تاسیس مدرسه ۱۲ * تالیف و ترجمه ۱۴ * تاسیس انجمن ها ۱۶ * کشف معدن ۱۸ * تهیه نقشه ۱۹ * مرد کار و عمل ۲۰ * پایان کار و زندگی ۲۲ * نگاهی به آموزش و پرورش در ایران ۲۳ * پیشروان آموزش و پرورش جدید پیش از میرزا تقی خان ۲۷ * عباس میرزا ۳۱ * میرزا ملکم خان ۳۲ * میرزا یوسف خان مستشار الدوله ۳۳ * میرزا عبدالرحیم طالب زاده ۳۴ * سید جمال الدین اسدآبادی ۳۶ * روسو ۳۷

۳۹ فصل دوم رساله تربیت

مکتب ملا مهدی * نزد عمو و جد * در دارالخلافه تهران * تیر در دست ظل السلطان * تربیت جدید ۵۰ * اول اصلاح خط ۵۶ * دوم وضع تعلیم اطفال ۵۷ * سوم وضع مکتب ها و مدرسه ها * در وضع دارالامانی برای اطفال ۶۲ * مکتب های ابتدائیه ۶۴ * دارالتربیه برای سپردن اطفال ۶۶ * سرگذشت بقیه عمر ۷۵

۷۹ فصل سوم اندرزنامه ها

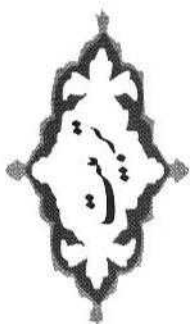
نصایح لرد برلی ۷۹ * هم از نصایح دانشمندان است ۸۲ * نصایح انوشیروان عادل ۹۴ * وهم از کلمات بزرگان است ۹۷ * نصایح مؤلف موید ۹۷

۱۰۱ فصل چهارم مدرسه ایرانیان استانبول و نظامنامه آن

ترکیه استانبول ۱۰۱ * حضور ایرانیان در استانبول ۱۰۴ * انجمن ها و نهادهای ایرانی مقیم استانبول ۱۰۶ * آثار ایرانیان در استانبول ۱۰۸ * مدرسه ایرانیان استانبول ۱۱۲ * نظامنامه مدرسه ایرانیان استانبول ۱۱۷ * شرح نظامنامه ۱۱۹ * فصل های نظامنامه ۱۲۰

۱۵۱ کتابنامه

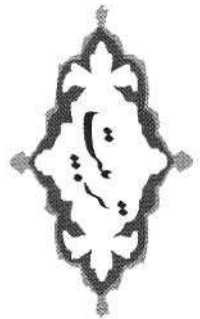
۱۵۲ نمایه

سنگتراش

سال‌ها پیش که کتاب «اصفهان، مدارس نوین و مفاخر آن» را می‌نوشتیم در موضوع «مدرسه همایونی» متوجه میرزا تقی خان کاشانی شدم و به تحقیق درباره شخصیت و آثار او پرداختم. خوشبختانه در این راه استاد فرزانه و دوست پژوهشگر، جناب آقای دکتر اقبال قاسمی پویا با محبت بسیار رساله «تربیت» کاشانی را در اختیارم گذاشت و اعلام کرد که لازم است فعالیت چنین افرادی برای معلمان و پژوهشگران ما روشن شود تا بدانند که جامعه ما برای رسیدن به مرحله کنونی از چه مراحل دشواری گذشته است و برای رسیدن به کمال مطلوب چه راه‌هایی را باید طی کند و از چه موانعی بگذرد. رساله تربیت را خواندم و چون خود روزی از مکتب به مدرسه آمده بودم مفهوم آن نوشته را کاملاً احساس کردم و در اندیشه آن بودم که روزی این رساله در اختیار همه معلمان قرار گیرد تا نمونه‌ای از پایه‌گذاران آموزش و پرورش جدید ایران را بشناسند و قدردان‌شان کنند.

در مجلس بزرگداشت امیر کبیر که در سال ۱۳۸۸ در سالن دارالفنون برگزار شد در حضور مسؤولان پژوهشگاه تعلیم و تربیت صحبت از میرزا تقی خان کاشانی و مدرسه همایونی کردم و رساله تربیت را ارائه و چاپ آن را درخواست نمودم که مورد قبول قرار گرفت و موجب سپاسگزاری شد. در خرداد ماه ۱۳۸۹ در سفر کوتاهی به استانبول از مدرسه ایرانیان آن شهر دیدار کردم. تاریخ تا سیس این مدرسه (۱۲۶۳ ش) توجه مرا به

خود جلب کرد و بر آن داشت که به جستجو بپردازم و بررسی کنم چه شرایطی وجود داشته که حدود ۱۴ سال پیش از آن که حاج میرزا حسن رشیدیه در سال ۱۳۱۵ ق در تهران نخستین مدرسه به سبک جدید را برپا کند در این شهر مدرسه تأسیس شده است. جستجوها به نتیجه رسید و نویسنده کتاب گرانقدر «مدارس جدید در دوره قاجاریه، بانیان و پیشروان» به راهنمایی پرداخت و نظامنامه مدرسه ایرانیان استانبول را به دستم داد و گفت ببینید چه کسانی چه آرزوهای بزرگی برای جامعه ایرانی داشته و چه خدماتی انجام داده‌اند. باید این افراد را شناخت و به جامعه معرفی کرد. اکنون خوشحالم که نخستین رساله تربیت و نخستین نظامنامه آموزشی را که قدم‌هایی در راه آموزش و پرورش جدید ایران و رسیدن به آرمان‌های عالی انسانی در کشور است را تنظیم و تصحیح کرده و تقدیم می‌دارد.

بدینوسیله از همه کسانی که مرا در این راه کمک و راهنمایی کردند به ویژه جناب آقای دکتر کیومرث فلاحتی عضو محترم پژوهشگاه تعلیم و تربیت که نظارت کار را بر عهده گرفتند و بادقت متن را مطالعه کردند و تذکرات لازم را ارائه دادند و مسئولان پژوهشگاه تعلیم و تربیت و انتشارات مدرسه که وسیله چاپ و انتشار آن را فراهم آوردند سپاسگزاری می‌کنم.

اسفندیار معتمدی

تهران - مرداد

۱۳۸۹

